

Kaderstelling Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Gemeente Edam-Volendam

Juli 2018
Onderwijshuisvesting

Gemeente
**EDAM
VOLENDAM**

Ondernemend en betrokken.

Inhoud

Inleiding.....	3
<i>Reikwijdte IHP Onderwijs</i>	3
<i>Keuze voor strategisch IHP</i>	3
<i>Proces</i>	3
<i>Basisthema's binnen het IHP</i>	4
<i>Legenda</i>	4
1. Functionaliteit van schoolgebouwen.....	5
Kaders.....	5
2. Spreiding onderwijslocaties.....	6
<i>Volendam</i>	6
<i>Edam</i>	6
<i>Zeevang</i>	6
<i>Voortgezet Onderwijs</i>	6
<i>Conclusie</i>	7
<i>Kaders</i>	7
3. Kwaliteit schoolgebouwen.....	8
<i>Duurzaamheid: binnenklimaat en energiebesparing</i>	8
<i>Energiebesparende maatregelen: invloed op exploitatie</i>	8
<i>Kwaliteitsniveau Kwaliteitskader Huisvesting</i>	8
<i>Kaders</i>	9
4. Financiële kaders onderwijshuisvesting.....	10
<i>Cofinanciering duurzaamheid</i>	10
<i>Renovatie</i>	10
<i>Kaders</i>	11
5. IHP versus Verordening.....	11
<i>Optie 1</i>	11
<i>Optie 2</i>	11
6. Overige.....	12
<i>Stichten van scholen in de gemeente Edam-Volendam</i>	12
7. Fasering.....	13
8. Participanten (intern en extern).....	13
9. Totaaloverzicht kaders onderwijshuisvesting.....	14

Inleiding

Binnen het toekomstig Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (vanaf hier: IHP) wordt een visie geformuleerd met betrekking tot de huisvestingsvoorzieningen van het onderwijs voor de (middel)lange termijn. Tijdens het ontwikkelproces wordt in samenwerking met de schoolbesturen getracht de onderwijsvisies en gezamenlijke ambities te vertalen naar een visie op onderwijshuisvesting. Het uiteindelijke doel van een IHP is de onderwijshuisvesting zodanig in te richten, dat kwalitatief goed onderwijs kan worden geboden voor de langere termijn.

Voor u ligt de kaderstellende notitie, welke in overleg met de schoolbesturen is samengesteld, en richting moet geven aan de verdere invulling van het IHP. De notitie wordt hierbij ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Na vaststelling zal het IHP verder worden uitgewerkt en worden middels scenario-ontwikkeling concrete oplossingsrichtingen per school aangegeven.

Reikwijdte IHP Onderwijs

Onderscheid kan worden gemaakt tussen een **operationeel** en een **strategisch** IHP:

- a) Een **operationeel IHP** is gekoppeld aan de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs (VVHO) en brengt in kaart wat de gevolgen van de leerlingprognoses zijn voor de ontwikkeling van de onderwijshuisvesting, v.w.b. nieuwbouw, uitbreiding, sluiting en renovatie. Duidelijk wordt wanneer welk gebouw in aanmerking komt voor sluiting, uitbreiding, renovatie of nieuwbouw.
- b) Een **strategisch IHP** koppelt de ontwikkelingen in de onderwijshuisvesting, zoals in kaart gebracht in een operationeel IHP, aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen van de gemeente, schoolbesturen en andere betrokken partijen. Binnen het strategisch IHP worden inhoudelijke doelstellingen c.q. ambities vertaald naar meerdere ontwikkelingsrichtingen/scenario's. De onderwijshuisvesting wordt dus in een breder kader geplaatst, waarbij in samenspraak met het onderwijsveld een vigerend beleid tot stand komt. De verordening vormt het juridisch kader, maar verdwijnt naar de achtergrond.

Keuze voor strategisch IHP

Het (gemeentelijk) onderwijsbeleid wordt in een breder kader geplaatst met jeugdbeleid, kinderopvang, sport en cultuur & welzijn. De gemeente, schoolbesturen, welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties halen voordeel uit de koppeling van beleidsambities en clustering van activiteiten binnen accommodaties of de wijk (integraliteit). De gemeente Edam-Volendam kiest daarom logischerwijs voor de ontwikkeling van een **strategisch IHP**.

Proces

- 1) Na de IHP-bijeenkomsten met schoolbesturen en aparte bijeenkomsten met kinderopvangorganisaties en welzijnsorganisaties, worden de gezamenlijke ambities in kaart gebracht. De ambities komen terug in de onderhavige kaderstelling.
- 2) In combinatie met de nulmetingen, uitgevoerd op de schoolgebouwen middels uitgebreide quickscans, worden er meerdere scenario's t.a.v. de schoolgebouwen ontwikkeld.
- 3) Uitgegaan wordt van een scenario-ontwikkeling voor de komende 16 jaar. Aan de hand van de scenario's volgt een globale financiële doorrekening voor wat betreft de uitgaven in voorzieningen onderwijshuisvesting voor de lange termijn.
- 4) Op basis van globale kostenoverzicht per scenario wordt een prioritering opgesteld voor een termijn van 16 jaar (tussentijdse toetsing door de raad).
- 5) Het IHP wordt structureel per vier jaar bijgesteld en - indien nodig - zal eerdere aanpassing plaatsvinden wanneer ingrijpende ontwikkelingen zich voor doen.

Basisthema's binnen het IHP

In dit document worden de kaders uiteengezet binnen een viertal basisthema's:

1. De functionaliteit van gebouwen
<i>Samenwerking instanties, (integrale) kindcentra, flexibiliteit, naschoolse activiteiten</i>
2. Spreiding onderwijslocaties
<i>Clustering voorzieningen, ligging t.o.v. andere maatschappelijke voorzieningen, leegstand</i>
3. Kwaliteit schoolgebouwen
<i>Duurzaamheid, gezondheid, NEN-normen, uitstraling, veiligheid</i>
4. Financiën onderwijshuisvesting
<i>Ophoging/loslaten normbedragen, cofinanciering, bekostiging renovatie</i>

Legenda

In de volgende hoofdstukken volgt een situatieschets van de huidige gang van zaken omtrent de basisthema's binnen de onderwijshuisvesting. Daarnaast volgt een beknopte beschrijving van de toekomstige ontwikkelingen en de daarbij gewenste kaders. Bij ieder hoofdstuk volgt een schematische weergave van de kaders, waarbij de oranje kaders een basisniveau c.q. status quo beschrijven. De groene kaders beschrijven een integrale en toekomstgerichte benadering, waarbij afstemming heeft plaatsgevonden met de schoolbesturen.

Basis	Integraal/uitgebreid
- Status quo - Verordening volstaat - Sober en doelmatig - Hanteren normvergoeding	- Samenwerking - Uitbreiding functionaliteiten - Duurzaam - Integraal kostenbeheer (TCO-benadering)

De keuze voor de groene kaders zal voor de gemeente resulteren in forsere (initiële) investeringen in de onderwijshuisvestingsvoorzieningen. In hoofdstuk 4 zal blijken dat het loslaten van de huidige normbedragen een vereiste is om een toekomstbestendige visie op onderwijshuisvesting te kunnen vertalen naar de praktijk met een op hol geslagen bouwmarkt. De omvang van deze investeringen zal in een later stadium scherper naar voren komen, na de globale doorrekeningen van de scenario's (Q3, 2018). Per project (nieuwbouw, uitbreiding en renovatie) wordt geadviseerd 'Integraal Kostenbeheer' (*Total Cost of Ownership-benadering*) te hanteren, waarbij wordt uitgegaan van de totale jaarlasten gedurende de complete levensduur van een schoolgebouw. De door de VNG geadviseerde normbedragen worden, in dat geval, losgelaten en er wordt uitgegaan van een marktconforme bouwprijs (vergelijkbaar met de financiering van sporthallen en stadskantoren), voortkomend uit de aanbestedingsprocedure. Het vasthouden aan vastgestelde normbedragen (oranje kader) leidt tot concessies ten aanzien van de kwaliteit van schoolgebouwen, met extra investeringen in de toekomst tot gevolg. Gezien de doordecentralisatie van het binnen- en buitenonderhoud naar de schoolbesturen in 2015 moet daarbij worden uitgegaan van een gezamenlijke investering bij vervangende nieuwbouw en renovaties, via de TCO-benadering.

1. Functionaliteit van schoolgebouwen

De rol van de scholen is in de loop der jaren veranderd door ontwikkelingen als 'passend onderwijs', ouderbetrokkenheid 3.0, doorlopende leerlijnen en 'klasdoorbrekend onderwijs'. Deze ontwikkelingen vertalen zich onder andere in Integrale Kindcentra en Brede Scholen met openbare schoolpleinen. Vanuit de gemeenten wordt de school steeds vaker als een belangrijk centrum in de wijk beschouwd, waar mogelijkheden zijn om buurtbewoners van 7.00 uur tot 22.00 uur onder te brengen voor uiteenlopende activiteiten; van zorgverlening tot en met welzijnsactiviteiten.

In de gemeente Edam-Volendam wordt de invulling van het gemeentelijk vastgoed kritisch geanalyseerd, waarbij is gebleken dat de bezetting van het vastgoed waar Club- en Buurthuiswerk (CBW) is ondergebracht grotendeels inefficiënt is. Ook is het vastgoed niet altijd voldoende functioneel en/of duurzaam (voorbeeld De Singel). De maatschappelijke doelstellingen van het CBW lenen zich over het algemeen voor huisvesting in schoolgebouwen. Schoolbesturen staan positief tegenover het onderbrengen van welzijnsactiviteiten in hun schoolgebouwen. Er ontstaat een win-winsituatie, waarbij scholen functionaliteiten kunnen aanbieden, die na schooltijd worden benut door het CBW (bv. techniek- en dramalokalen). Tevens kan er vanuit meerdere budgetten worden geïnvesteerd in grotere ruimten, waardoor alle gebruikers profiteren van extra m2 en functionaliteit. Vanuit het IHP-overleg met de schoolbesturen komen de volgende ambities t.a.v. de schoolgebouwen naar voren:

- *Schoolgebouwen met meerdere functionaliteiten.*
- *Toekomstgericht: mogelijkheden tot afwijken van klassikaal onderwijs*
- *Focus op techniekvoorzieningen*
- *Samenwerking: delen van ruimte(n)/voorzieningen*
- *Verbinding met bedrijven in de regio*
- *Ontwikkelen technische HAVO*
- *Nuttige c.q. passende bestemming voor leegstand*
- *Functie in de wijk*

Kaders

Basis	Integraal & uitgebreid
Scholen hebben uitsluitend een onderwijskundige functie.	De school heeft, evenals het schoolgebouw, een brede (maatschappelijke) functie (bv. brede school)
Het schoolgebouw is primair gericht op het functioneren en het welzijn van het kind en het personeel	Binnen de schoolgebouwen is ruimte voor meerdere instanties, met als doel extra maatschappelijke waarde voor kind en opvoeders
De welzijnsactiviteiten dienen in aparte accommodaties te worden ondergebracht.	Er wordt specifiek aandacht besteed aan de huisvesting van welzijnsinstellingen in schoolgebouwen
De functionaliteiten van een schoolgebouw dienen doorheen de hele gemeente gelijkmatig verdeeld te zijn.	De functionaliteiten van het schoolgebouw worden afgestemd op de wijk c.q. locatie
Bij nieuwbouw wordt sec het rekenmodel binnen de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gehanteerd v.w.b. de ruimtebepaling en het ontwerp.	Bij nieuwbouw worden de ambities omtrent samenwerking tussen scholen en andere partners meegenomen in de ruimtebepaling en het ontwerp van het gebouw
Scholen moeten binnen het gebouw in staat zijn om conform de eigen visie en beleidsdoelstellingen het onderwijs vorm te geven, binnen de kaders van het bouwbesluitniveau.	Scholen moeten binnen het gebouw in staat zijn om conform de eigen visie en beleidsdoelstellingen het onderwijs vorm te geven.

2. Spreiding onderwijslocaties

In de gemeente Edam-Volendam en omstreken is sinds enige jaren sprake van een dalende trend in de leerlingenaantallen. Op basis van de prognoses blijken de demografische ontwikkelingen er voor te zorgen dat de leerlingenaantallen in het primair onderwijs tot en met 2026 zullen blijven krimpen. Hoewel er vanaf 2027 een voorzichtig herstel wordt voorspeld zal er tot ten minste 2036 meer leegstand zijn dan in 2018 het geval is (- 2.915 m² tegenover - 3.826 m²). Afgaand op de leerlingprognoses per 1 januari 2017 (Planburo Groningen) en het door de gemeente Edam-Volendam gehanteerde rekenmodel 'Informatiebestand Basisgegevens Basisonderwijs 2018', zullen naar verwachting 10 basisscholen één of meer leegstaande lokalen hebben tussen 2018 en 2033.

Volendam

Het bestand aan basisscholen in Volendam wordt teruggebracht van 8 naar 7, plus 1 SBO-school (speciaal basisonderwijs). In de kern Volendam wordt voor alle scholen een krimp geprognostiseerd. In de kern Volendam zal in 2018 het laatste restant leerlingen van de Zuidwester naar de Petruschool verhuizen, waarmee de Zuidwester ophoudt te bestaan. De st. Vincentiusschool (speciaal basisonderwijs) verhuist naar de locatie van de Zuidwester. Alle Volendamse basisscholen vallen onder de SKOV. Met het huidige plaatsingsbeleid van leerlingen kan de SKOV flexibel inspelen op de leerlingenkrimp. Mocht de geplande diversiteit tussen de Volendamse basisscholen (en daarmee een vrije keuze voor de leerling) in de loop der jaren zich ontwikkelen, dan is de leegstand per school moeizamer te beheersen.

Hoewel de bevolkingskrimp volgens de leerlingprognose gevolgen heeft voor de leerlingenaantallen van de st. Vincentiusschool, wordt verwacht dat de leerlingenaantallen stabiel blijven, gezien de speciale doelgroep en de toekomstige regionale functie van de school.

Edam

OBS de Piramide zal volgens de prognose vier groepen verliezen, wat zou kunnen worden vertaald naar 4 leegstaande lokalen. De Trimaran zal zakken van 338 leerlingen naar 252 in 2027, dus van 14 groepen naar 11 groepen. Tot slot wordt er voor de Nieuwe School een krimp van één groep voorspeld. Gezien de populariteit van de Nieuwe School binnen de gehele gemeente, zal de krimp beperkt blijven. Omgerekend naar vierkante meters wordt een leegstand van 1415 m² voorspeld rond het jaar 2028 (exclusief leegstand SG de Triade).

Zeevang

OBS de Koningsspil herbergt de meeste leerlingen van de Zeevangscholen en zal na een verwaarloosbare krimp groeien vanaf 2027. Naar verwachting zal de Koningsspil niet worden getroffen door leegstand.

OBS 't Tilletje heeft in een eerder stadium ingespeeld op de leegstand door de inrichting van de buurtbibliotheek en een peuterspeelzaal binnen het schoolgebouw. Verwacht wordt dat de komende 10 jaar een extra lokaal komt leeg te staan.

De overige scholen in de Zeevang zullen naar verwachting niet worden getroffen door de demografische krimp (beperkt aantal groepen in 3 of 4 lokalen).

Voortgezet Onderwijs

De leerlingenpopulaties van Het Don Bosco College en SG de Triade bestaan, traditioneel gezien, grotendeels uit leerlingen uit de eigen gemeente. Andere significante herkomstgemeenten zijn Waterland en Purmerend. Als gevolg van de demografische ontwikkelingen (ontgroening en vergrijzing) wordt verwacht dat de leerlingenaantallen fors zullen dalen. Voor het Don Bosco College wordt een terugval geprognostiseerd, van 1710 leerlingen in 2018 tot 1241 leerlingen in 2027. SG de Triade heeft van 2009 tot en met 2015 een forse terugval gekend qua leerlingenaantallen. Met een stevig en toekomstgericht onderwijsbeleid blijft het leerlingenaantal de laatste jaren stabiel rond de 350 leerlingen. Hoewel de Triade zich richt op een stabilisatie rond de 350 leerlingen, gaat de prognose uit van een daling tot 238 in 2027, waarna een voorzichtig herstel intreedt.

De voorspelde krimp zal de komende 15 jaar zorgen voor leegstand in beide scholen. Binnen het schoolgebouw van de Triade is sinds enkele jaren reeds sprake van leegstand. Er wordt actief gezocht naar huurders (bv. Rebound).

Conclusie

Gezien de forse krimp zullen alle zeilen moeten worden bijgezet om het huidige scholenbestand binnen de gemeente Edam-Volendam te behouden. Door de krimp van de leerlingenaantallen komen er minder middelen voor de instandhouding en/of nieuwbouw van schoolgebouwen beschikbaar, terwijl de huidige kwaliteits- en duurzaamheidsnormen van schoolgebouwen om een financiële impuls vragen. Scholen zullen actief op zoek moeten naar huurders voor de leegstaande ruimten. Daarnaast dienen scholen samen te werken, door o.a. van elkaars ruimten/lokalen gebruik te maken.

De kern Edam is relatief compact, waardoor clustering van scholen en andere maatschappelijke voorzieningen geen grote consequenties heeft voor de bereikbaarheid. De basisscholen in Edam zullen qua leerlingenaantallen aanzienlijk krimpen. Een clustering van scholen in een multifunctioneel en duurzaam gebouw is een mogelijkheid om financiële middelen effectief in te blijven zetten. Het waarborgen van onderwijsdiversiteit in Edam is daarbij gewenst.

De Zeevangscholen liggen te ver uit elkaar om te fuseren. Een kleine kern zal onmiddellijk worden getroffen qua voorzieningenniveau, wanneer een basisschool verdwijnt. Een clustering met welzijnsactiviteiten per kern is een oplossing voor leegstand en het creëren van extra m2 bij nieuwbouw.

Kaders

Basis	Integraal & uitgebreid
Niet actief sturen op clustering van diverse maatschappelijke activiteiten	Clustering activiteiten welzijn, kinderopvang en zorg in schoolgebouw(en), waar nodig.
Geen actief beleid voeren op behoud van meerdere onderwijstypen binnen de gemeente	De diversiteit in onderwijstypen waarborgen.
Krimp en groei wordt opgevangen met actieve verhuur en noodlokalen.	Opvangen van krimp en groei van leerlingaantallen d.m.v. flexibilisering schoolgebouw(en) bij nieuwbouw en renovatie.
Scholen worden ieder afzonderlijk ondergebracht in aparte gebouwen	Rekening houden met meerdere scholen onder één dak.
Scholen hoeven geen gebruik te maken van elkaars gebouwen in het kader van leegstand.	Aansturen op samenwerking tussen schoolbesturen t.a.v. aanpak leegstand;
Bij verdere daling leerlingenaantallen Zeevang: scholen laten fuseren.	Behouden basisscholen in de kernen van Zeevang.
De gemeente behoudt de regie over de onderwijslocaties bij nieuwbouw en sluiting van schoolgebouwen.	De gemeente behoudt de regie over de onderwijslocaties bij nieuwbouw en sluiting van schoolgebouwen.

3. Kwaliteit schoolgebouwen

Het merendeel van de huidige schoolgebouwen met vaste lokalen, smalle gangen en onverplaatsbare wanden voldoen niet aan de eisen die het toekomstgerichte onderwijs stelt aan schoolgebouwen. Schoolgebouwen dienen idealiter flexibel te zijn ten aanzien van krimp en groei van de leerlingenaantallen, de onderwijskundige ontwikkelingen en de invulling van naschoolse (welzijns)activiteiten. Het toekomstige onderwijsgebouw is aldus multifunctioneel en flexibel.

Duurzaamheid: binnenklimaat en energiebesparing

De gemeente Edam-Volendam heeft een ambitieuze duurzaamheidsagenda vastgesteld ten aanzien van gemeentelijk vastgoed. Bij nieuwbouw en grootschalige renovatie van schoolgebouwen wordt zoveel mogelijk afgestemd op de gemeentelijke duurzaamheidsagenda. De duurzaamheidsmaatregelen t.a.v. schoolgebouwen zijn grofweg onder te verdelen in een gezond binnenklimaat en de energiebesparende maatregelen. Uit onderzoek van TNO is gebleken dat leerlingen aanzienlijk beter presteren bij een verdubbeling van toevoer van frisse lucht. Ook in de gemeente Edam-Volendam is het CO₂-gehalte in de meeste klaslokalen te hoog. Een te hoog CO₂-gehalte leidt tot een hoger ziekteverzuim onder leraren en leerlingen. Naast het terugdringen van CO₂ (minimaal label 'Frisse Scholen B') is voldoende daglicht en een goede akoestiek van belang voor een gezond binnenklimaat.

Energiebesparende maatregelen: invloed op exploitatie

Teneinde de jaarlijkse exploitatielasten en de CO₂-reductie te verlagen is een gezamenlijke investering in groene maatregelen noodzakelijk. Dit kan zich vertalen in warmte-koudeopslaginstallaties, LED-verlichting, slimme zonwering en zonnepanelen. Daarnaast kan worden ingezet op onderhoudsarme materialen. Preventie van vandalisme in de vorm van verlichting, beveiligingscamera's en toezicht vanuit de buurt kan tevens worden geschaard onder de duurzaamheidsmaatregelen.

De gemeente en de schoolbesturen gaan bij de investeringen en exploitatie van een schoolgebouw idealiter uit van een *Total Cost of Ownership (TCO)-benadering*¹, zodat er een gezonde bedrijfsvoering ontstaat voor schoolbesturen. Deze benadering stimuleert schoolbesturen om extra te investeren in schoolgebouwen, teneinde op de langere termijn geld terug te verdienen. Samenwerking tussen schoolbesturen en gemeente op het gebied van verduurzaming zorgt voor voldoende schaalgrootte, zodat leningen en contracten kunnen worden afgesloten met banken, fondsen en leveranciers voor de implementatie van duurzaamheidsmaatregelen.

Het is noodzakelijk dat de gemeente de normbedragen binnen het disfunctionele huisvestingstelsel los laat en rekening houdt met marktconforme prijzen ten aanzien van een duurzaam en functioneel schoolgebouw.

De huidige generatie leerlingen dient in een schoolgebouw onderwijs te genieten, waarbij duurzaamheid niet alleen binnen het curriculum een belangrijke rol speelt, maar waar de duurzaamheidsmaatregelen in en rondom het schoolgebouw zichtbaar zijn.

Kwaliteitsniveau Kwaliteitskader Huisvesting

Het *Kwaliteitskader Huisvesting Onderwijs* wordt opgevat als een richtinggevend document en gaat verder dan de minimum bouwbesluiten en de eisen ten aanzien van het binnenklimaat en energieverbruik, zoals aangegeven in het plan van eisen 'Frisse scholen' en de duurzaamheidsscores van het GPR². Het kwaliteitskader levert een bijdrage aan de gesprekken tussen de gemeente en de

¹ Inzicht krijgen in de kosten-baten verhouding: Total Cost of Ownership (TCO), oftewel integraal kostenbeheer is een benaderingswijze waarbij, naast de stichtingskosten, gekeken wordt naar de financiële gevolgen van de overige keuzes in de ontwerpfase van gebouwen. TCO brengt de totale kosten op korte en langere termijn in beeld teneinde een beoogde prestatie te kunnen realiseren.

² GPR is een methode waarmee ontwerpkeuzes reeds in een vroeg stadium de duurzaamheidsaspecten van een gebouw zichtbaar maken.

schoolbesturen aangaande de kwaliteitseisen van een schoolgebouw. Het kwaliteitskader houdt rekening met architectonische kwaliteitscriteria, zoals belevingswaarde en uitstraling van zowel het exterieur als het interieur. Daarnaast wordt een leidraad geboden ten aanzien van functionaliteitscriteria (gebruik) en technische kwaliteitscriteria (gezondheid, duurzaamheid en onderhoud).

Kaders

Basis	Integraal & uitgebreid
Bij nieuwbouw uitgaan van basisniveau. Extra functionaliteiten worden bekostigd door schoolbesturen.	Bij nieuwbouw schoolgebouwen inzetten op flexibiliteit en multifunctionaliteit i.v.m. hedendaagse ontwikkelingen.
Uitgaan van basisniveau bouwbesluit; sober en doelmatig.	Gezamenlijk met schoolbesturen het gewenste locatie-overstijgende kwaliteitsniveau bepalen (conform kwaliteitskaders huisvesting stichting BDB en de doelstellingen uit het IHP-overleg).
Duurzaamheidsmaatregelen beperken tot binnenklimaat (Frisse scholen B). Schoolbesturen financieren duurzaamheidsmaatregelen.	Duurzaamheidsmaatregelen zijn afgestemd met de gemeentelijke duurzaamheidsagenda en maken deel uit van het kwaliteitsniveau schoolgebouwen.
Duurzaamheidsmaatregelen slechts toepassen bij nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie	Voor alle schoolgebouwen op korte termijn (4 jaar) duurzaamheidsmaatregelen toepassen met gebundelde geldstromen (TCO)

4. Financiële kaders onderwijshuisvesting

In de financiële paragraaf van het Kwaliteitskader Huisvesting wordt duidelijk dat de door de VNG geïndexeerde normbedragen ver achter blijven op de werkelijke kosten per m2, wanneer men uitgaat van de kwaliteitskaders, zoals opgesteld door de stichting BDB³. Voor peildatum 1 januari 2017 werd reeds een verschil van 48 % berekend tussen het normbedrag van de VNG en het bouwbesluitniveau. Wanneer wordt uitgegaan van de kwaliteitsthema's beleving, functionaliteit en techniek (vergelijkbaar met de basisthema's uit de onderhavige notitie), dan is er sprake van een verschil van meer dan 80% ten opzichte van het normbedrag uit 2017.

Na de ophoging van de VNG-normvergoedingen (voor bouwkosten 8,56%) vanaf 2018, adviseert de VNG (d.d. 29 maart 2018) een éénmalige verhoging van 40% bovenop het huidige normbedrag per m2. In totaal is er dan sprake van een verhoging van 48,56% ten opzichte van de normvergoeding in 2017, waarmee naar verwachting kan worden gebouwd op basisniveau. Echter, de prijzen zijn in 2018 verder gestegen, waardoor het voorgestelde normbedrag niet kan voorzien in het bouwen en/of renoveren van duurzame schoolgebouwen, voorzien van de gewenste kwaliteitsaspecten. Vooruitlopend op het wetsvoorstel om het huidige huisvestingsstelsel met de bijbehorende vergoedingsnormen los te laten wordt voorgesteld om per huisvestingsvoorziening integraal kostenbeheer te hanteren (Total Cost of Ownership).

Cofinanciering duurzaamheid

De toepassing van integraal kostenbeheer bij nieuwbouw en renovatie maakt de investeringen in duurzaamheid overzichtelijk voor gemeenten en schoolbesturen. Van de schoolbesturen wordt per school een investering verlangd in duurzaamheidsmaatregelen. De toekomstige exploitatievoordelen en de rijksvergoeding t.b.v. binnen- en buitenonderhoud maken het voor schoolbesturen aantrekkelijk om de verduurzaming van schoolgebouwen te cofinancieren.

Renovatie

De bekostiging van renovatie van schoolgebouwen is niet wettelijk bepaald en het ministerie laat dit vooralsnog over aan de gemeenten en schoolbesturen. ⁴Een *levensduurverlengende renovatie* kan in bepaalde gevallen voordelen opleveren voor zowel de gemeente als de school. Oudere schoolgebouwen hebben vaak een gunstige locatie en tevens een historische c.q. beeldbepalende uitstraling. In bepaalde gevallen is renovatie een efficiënte oplossing om meerdere redenen: (1) renovatie kan sneller in gang worden gezet, (2) renovatie kan gefaseerd verlopen en (3) leerlingen kunnen in het gebouw blijven, waardoor er weinig tot geen vervangende locaties hoeven te worden gehuurd. Een gemeente kan besluiten om renovatie voor 25 jaar en langer gelijk te stellen aan vervangende nieuwbouw en als zodanig te bekostigen.

³ Bureau Documentatie Bouwwezen (BDB) voorziet de Nederlandse bouwwereld en in het bijzonder de woningbouw-, de utiliteitsbouw- en de grond-, weg- en waterbouwsector van betrouwbare en actuele informatie op het gebied van bouw(kosten)data.

⁴ De PO-raad, de VO-raad en de VNG hebben per 9 mei 2018 aangegeven, een concreet wetsvoorstel bij het ministerie van onderwijs in te dienen waarin wordt geadviseerd om levensduurverlengende renovatie onder de verantwoordelijkheid van de gemeente te laten vallen.

Kaders

Basis	Integraal & Uitgebreid
Ophogen van de huidige normvergoedingen met 40 %, zoals geadviseerd door de VNG, zodat (naar verwachting) kan worden gebouwd op Bouwbesluitniveau (afspraken onder voorbehoud: in afwachting van formele aanpassingen door het ministerie)	Loslaten systematiek van de normvergoedingen volgens de verordening en vergoeding afstemmen op de doelstellingen binnen het Integraal Huisvestingsplan. Toepassen integraal kostenbeheer (Total Cost of Ownership).
Vrijlaten keuzes van schoolbesturen betreffende de kwaliteitskaders, waaronder techniek c.q. duurzaamheid	Nadere afstemming voor wat betreft cofinanciering kwaliteitsthema's door gemeente en schoolbesturen.
Nadere afspraken maken over uitgangspunten en bekostiging t.a.v. renovatie. (afspraken onder voorbehoud: in afwachting van formele aanpassingen door het ministerie).	Levensduurverlengende renovatie gelijkstellen aan nieuwbouw (voorwaarde: levensduurverlenging minimaal 25 jaar en verder). (afspraken onder voorbehoud: in afwachting van formele aanpassingen van het ministerie)

5. IHP versus Verordening

Hoewel de IHP's t.b.v. onderwijsvoorzieningen in de afgelopen 15 jaar gemeengoed zijn geworden in gemeenteland, is de gemeentelijke verordening nochtans het enige juridische instrument voor de behandeling van aanvragen, betreffende de voorzieningen huisvesting onderwijs. De beleidsarme en complexe benadering via de verordening leent zich niet voor een integrale en toekomstgerichte aanpak voor wat betreft de (ver)nieuwbouw en renovatie van schoolgebouwen. Het IHP is aldus het benodigde strategische beleidsplan c.q. sturingsinstrument met een afsprakenkader en een (financiële) meerjarenplanning. Het afsprakenkader en de planning binnen het IHP worden aangeduid als *indicatief*, want het IHP heeft vooralsnog geen juridische status⁵. Gekozen kan worden voor twee opties:

Optie 1

Vooralsnog wordt in juli 2018 een nieuwe Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs ter vaststelling aangeboden bij de gemeenteraad. De jaarlijkse toekenning (mits aangevraagd) via de verordening is leidend en kent een juridische onderbouwing. De scholen worden echter gebouwd/gerenoveerd volgens het afsprakenkader en de meerjarenplanning van het IHP. De verordening blijft het geldige toetsingsinstrument totdat het ingediende wetsvoorstel m.b.t. de verplichte IHP's wordt aangenomen (zie voetnoten).

Optie 2

Door de koppeling van een convenant aan het IHP vervalt de systematiek van de aanvragen voor het programma. Budgettaire afspraken worden per raadsbesluit vastgelegd. Bij een dispuut tussen gemeente en schoolbestuur kan de verordening als formeel vangnet dienen.

In het verdere ontwikkeltraject van het IHP zal moeten blijken welke status de verordening zal hebben naast het IHP Edam-Volendam 2019 – 2035 (zie opties).

⁵ De PO-raad, de VO-raad en de VNG hebben per 9 mei 2018 gemeld dat zij een wetsvoorstel bij het ministerie van onderwijs hebben ingediend waarin o.a. wordt geadviseerd om het IHP wettelijke status te geven.

6. Overige

Stichten van scholen in de gemeente Edam-Volendam

Gezien de voorspelde krimp van leerlingenaantallen binnen de gemeente Edam-Volendam zal het stichten van een basisschool een uitdaging worden. In beknopte zin moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan:

- een prognose van het te verwachten aantal leerlingen;
- een beschrijving van het voedingsgebied (het gebied, vastgesteld door de prognoseopsteller, waaruit minimaal 70% van de leerlingen van de school afkomstig is);
- een aanduiding van de plaats in de gemeente waar het onderwijs moet worden gegeven;
- datum van ingang van de bekostiging;
- de school moet voldoen aan de stichtingsnorm.

Het aantal leerlingen moet minimaal de stichtingsnorm (=10/6 maal de opheffingsnorm) bedragen, waarbij een ondergrens geldt van 200 leerlingen. Dit aantal leerlingen moet binnen vijf jaar op de school aanwezig zijn en dit moet gedurende 15 jaar in elk geval zo blijven. De vraag is of dit, gezien de huidige ontwikkelingen, mogelijk is binnen één van onze kernen. Het aantrekken van minstens 200 leerlingen zal binnen alle kernen grote gevolgen hebben voor de bestaande scholen. Eén van de speerpunten binnen het IHP is onderlinge samenwerking tussen schoolbesturen, waarbij (optioneel) gebruik wordt gemaakt van elkaars accommodaties. Schoolbesturen stimuleren tot het stichten van een nieuwe school zal repercussies hebben voor de gewenste samenwerking tussen de besturen.

7. Fasering

Juni:

- Vaststelling kaders notitie IHP Onderwijs
- Start scenario-ontwikkeling schoolgebouwen
- Presenteren en afstemmen duurzaamheidsafspraken gemeente Edam-Volendam met schoolbesturen.

September:

- Scenario's schoolgebouwen bespreken met schoolbesturen en vaststellen/aanpassen
- Scenario's schoolgebouwen aanbieden ter vaststelling aan de raad
- Afronden IHP- document

November:

- Aanbieden complete IHP aan het college en de raad

8. Participanten (intern en extern)

Intern:

- Sectie Ontwikkeling & Projecten (afdeling Samenleving)
- Sectie Vastgoed
- Sectie stedenbouwkundige ontwikkeling (Ruimtelijke Ontwikkeling)
- Sectie grondzaken (ruimtelijke Ontwikkeling)
- Beleidsmedewerker duurzaamheid
- Afdeling Integrale Veiligheid
- Beleidsmedewerker Verkeer
- Wethouders Albert Koning, Vincent Tuijp, Wim Runderkamp en Hans Schütt

Extern:

- Schoolbesturen : SKOV, SPOOR, CPOW, De nieuwe school en Atlas (de Triade)
- Kinderopvangorganisaties: Robbedoes, CBW (bambi, 't katekopje en speelhuisje), Berend Botje, BSO Majest, Reigernest en Diedel Dumpie
- Stichting Club- en buurthuiswerk

9. Totaaloverzicht kaders onderwijshuisvesting

Kaders Integraal Huisvestingsplan Edam-Volendam 2018-2033		
Basisthema's	basis	Integraal & uitgebreid
Functionaliteit van de scholen 	Scholen hebben uitsluitend een onderwijskundige functie. Het schoolgebouw is primair gericht op het functioneren en het welzijn van het kind en het personeel. De welzijnsactiviteiten dienen in aparte accommodaties te worden ondergebracht. De functionaliteiten van een schoolgebouw dienen doorheen de hele gemeente gelijkmatig verdeeld te zijn. Bij nieuwbouw wordt sec het rekenmodel binnen de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gehanteerd v.w.b. de ruimtebepaling en het ontwerp. Scholen moeten binnen het gebouw in staat zijn om conform de eigen visie en beleidsdoelstellingen het onderwijs vorm te geven, binnen de kaders van het bouwbesluitniveau.	De school heeft, evenals het schoolgebouw, een brede maatschappelijke functie (brede school) Binnen de schoolgebouwen is ruimte voor meerdere instanties, met als doel extra maatschappelijke waarde voor kind en opvoeders Er wordt specifiek aandacht besteed aan de huisvesting van welzijnsinstellingen in schoolgebouwen De functionaliteiten van het schoolgebouw worden afgestemd op de wijk c.q. locatie Bij nieuwbouw worden de ambities omtrent samenwerking tussen scholen en andere partners meegenomen in de ruimtebepaling en het ontwerp van het gebouw Scholen moeten binnen het gebouw in staat zijn om conform de eigen visie en beleidsdoelstellingen het onderwijs vorm te geven.
Gezonde locaties	Niet actief sturen op clustering van diverse maatschappelijke activiteiten Geen actief beleid voeren op behoud van meerdere onderwijstypen binnen de gemeente. Krimp en groei wordt opgevangen met actieve verhuur en noodlokalen. Scholen worden ieder afzonderlijk ondergebracht in aparte gebouwen Scholen maken geen gebruik van elkaars gebouwen in het kader van leegstand. Bij verdere daling leerlingenaantallen Zeevang: scholen laten fuseren.	Clustering activiteiten welzijn, kinderopvang en zorg in schoolgebouw(en), waar nodig. De diversiteit in onderwijstypen waarborgen. Opvangen van krimp en groei van leerlingaantallen d.m.v. flexibilisering schoolgebouw(en) bij nieuwbouw en renovatie. Rekening houden met meerdere scholen onder één dak. Aansturen op samenwerking tussen schoolbesturen t.a.v. aanpak leegstand; Behouden basisscholen in de kernen van Zeevang.

	De gemeente behoudt de regie over de onderwijslocaties bij nieuwbouw en sluiting van schoolgebouwen.	De gemeente behoudt de regie over de onderwijslocaties bij nieuwbouw en sluiting van schoolgebouwen.
Kwaliteit van schoolgebouwen 	Bij nieuwbouw uitgaan van basisniveau. Extra functionaliteiten worden bekostigd door schoolbesturen. Uitgaan van basisniveau bouwbesluit; sober en doelmatig. Duurzaamheidsmaatregelen beperken tot binnenklimaat (Frisse scholen B). Schoolbesturen financieren extra duurzaamheidsmaatregelen. Duurzaamheidsmaatregelen slechts toepassen bij nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie.	Bij nieuwbouw schoolgebouwen inzetten op flexibiliteit en multifunctionaliteit i.v.m. hedendaagse ontwikkelingen. Gezamenlijk met schoolbesturen het gewenste locatie-overstijgende kwaliteitsniveau bepalen (conform kwaliteitskaders huisvesting stichting BDB en de doelstellingen uit het IHP-overleg). Duurzaamheidsmaatregelen zijn afgestemd met de gemeentelijke duurzaamheidsagenda en maken deel uit van het kwaliteitsniveau schoolgebouwen. Voor alle schoolgebouwen op korte termijn (4 jaar) duurzaamheidsmaatregelen toepassen met gebundelde geldstromen (TCO).
Financiën onderwijshuisvesting	Ophogen van de huidige normvergoedingen met 40 %, zoals geadviseerd door de VNG, zodat kan worden gebouwd op Bouwbesluitniveau (afspraken onder voorbehoud: in afwachting van formele aanpassingen door het ministerie) Vrijlaten keuzes van schoolbesturen betreffende de kwaliteitskaders, waaronder techniek c.q. duurzaamheid Nadere afspraken maken over uitgangspunten en bekostiging t.a.v. renovatie. (afspraken onder voorbehoud: in afwachting van formele aanpassingen door het ministerie).	Loslaten systematiek van de normvergoedingen volgens de verordening en vergoeding afstemmen op de doelstellingen binnen het Integraal Huisvestingsplan. Toepassen integraal kostenbeheer (Total Cost of Ownership) Nadere afstemming voor wat betreft cofinanciering kwaliteitsthema's door gemeente en schoolbesturen. Levensduurverlengende renovatie gelijkstellen aan nieuwbouw (voorwaarde: levensduurverlenging minimaal 25 jaar en verder). (afspraken onder voorbehoud: in afwachting van formele aanpassingen van het ministerie)

Gemeente
**EDAM
VOLENDAM**

Ondernemend en betrokken.

W. van der Knoopdreef 1
1132 KN Volendam
Telefoon: 0299-398398
Email: info@edam-volendam.nl

www.edam-volendam.nl